

ZAKON O OBRAZOVANJU ODRASLIH

I. OSNOVNE ODREDBE

Sadržaj zakona

Član 1

Odrasli se mogu tokom života obrazovati, proširivati, produbljivati i osavremenjavati, znanje i vještine kroz organizovani proces obrazovanja i na drugi način, provjeravati tako stečeno znanje i vještine i dokazivati njihovo javno važenje, u skladu sa ovim i drugim zakonom.

Obrazovanje odraslih, koje se realizuje po programima osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg opšteg obrazovanja i stručnog obrazovanja, ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom i zakonima koji regulišu te oblasti obrazovanja.

Visokoškolsko obrazovanje odraslih ostvaruje se u skladu sa zakonom kojim se reguliše ta oblast obrazovanja.

Jedinstveni sistem

Član 2

Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sistema u Republici Crnoj Gori (u daljem tekstu: Republika).

Sloboda uključivanja

Član 3

Odrasli se, po sopstvenom izboru, uključuju u obrazovanje ili osposobljavanje, radi poboljšavanja znanja i vještina ili sticanja odgovarajuće kvalifikacije za uspješniji život i rad.

Ciljevi

Član 4

Obrazovanje odraslih ima za cilj:

- 1) postizanje najmanje osnovnog obrazovanja i prvog zanimanja za sve građane;
- 2) osposobljavanje za zapošljavanje odraslih koji nijesu završili obrazovanje za prvo zanimanje ili za stručnu rehabilitaciju;
- 3) prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, osposobljavanje i doobuku nezaposlenih i zaposlenih u privrednim društvima i drugim oblicima organizovanja;
- 4) omogućavanje obrazovanja i sticanje znanja i vještina koje odgovaraju ličnim sposobnostima i životnom dobu pojedinca.

Organizatori obrazovanja

Član 5

Obrazovanje odraslih može da se ostvaruje, odnosno organizuje u školi, specijalizovanoj organizaciji za obrazovanje odraslih (radnički i narodni univerziteti, centri za obuku i dr.) i kod drugih pravnih i fizičkih lica (u daljem tekstu: organizator obrazovanja), koji, u skladu sa zakonom, ispunjavaju propisane uslove.

Organizator obrazovanja iz stava 1 ovog člana, koji ima status pravnog lica, može da obavlja obrazovanje odraslih u posebnoj jedinici, van svog sjedišta.

Vrste i način sticanja obrazovanja

Član 6

Odrasli mogu kroz organizovan proces obrazovanja kod organizatora obrazovanja (škola, specijalizovana organizacija za obrazovanje odraslih) sticati obrazovanje po programima osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, prilagodjenim potrebama i mogućnostima odraslih (formalno obrazovanje).

Odrasli se mogu obrazovati i usavršavati, specijalizovati i dopunjavati znanje i vještine prema djelovima programa formalnog obrazovanja i po posebnim programima za sticanje znanja i vještina, a koji se mogu organizovati kod organizatora obrazovanja iz stava 1 ovog člana i kod drugih organizatora obrazovanja izvan formalnog obrazovanja (na radnom mjestu, kroz aktivnosti nevladinih i drugih organizacija ili službi i sl.) -neformalno obrazovanje.

Odrasli se mogu permanentno samoobrazovati, usavršavati i sticati znanja, vještine i opšte-kulturno obrazovanje u porodici, preko mass medija, udruženja, dopisne škole, interneta i sl.(informalno obrazovanje).

Dokazivanje znanja i vještina

Član 7

Odrasli mogu polaganjem ispita kod Centra za stručno obrazovanje (u daljem tekstu: Centar) dokazivati znanje i vještine, bez obzira na način njegovog sticanja.

Kada se u slučajevima iz stava 1 ovog člana dokazuju znanje i vještine po programima obrazovanja po kojima se stiče javno važeće obrazovanje, odnosno njihovih djelova, o standardima, odnosno katalozima znanja koji se utvrđuju i potvrđuju ispitima, odlučuje nadležni savjet, a u drugim slučajevima Savjet za obrazovanje odraslih Crne Gore (u daljem tekstu: Savjet za obrazovanje odraslih).

Javno važeće obrazovanje

Član 8

Javno važeće obrazovanje odraslih je obrazovanje koje se izvodi po programima iz člana 6 stav 1 ovog zakona i po posebnim obrazovnim programima, koje donosi ministarstvo nadležno za poslove prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Obrazovanje odraslih koje se stiče u smislu člana 6 st. 2 i 3 ovog zakona postaje javno važeće potvrđivanjem znanja i vještina, putem ispita, kod Centra.

Javne isprave

Član 9

Javno važeće obrazovanje stečeno prema ovom zakonu iskazuje se javnim ispravama, u skladu sa zakonom.

Školarina

Član 10

Za sticanje osnovnog obrazovanja ili nižeg stručnog obrazovanja odrasli ne plaćaju školarinu, a za sticanje ostalih vidova obrazovanja i osposobljavanja participiraju u skladu sa posebnim zakonom i aktom organizatora obrazovanja.

Pojmovnik

Član 11

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju značenje:

1) pod "odraslim" se podrazumijevaju lica starija od 15 godina koja su završila osnovnoškolsku obavezu u smislu Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju i druga lica koja se obrazuju, a da pri tom nemaju status učenika;

2) "prvo zanimanje" je obrazovanje i osposobljavanje za uključivanje u rad nakon završene osnovnoškolske obaveze za poslove nižeg stručnog obrazovanja;

3) "dokvalifikacija" je doškoloвање, odnosno inoviranje znanja u okviru istog zanimanja;

4) "prekvalifikacija" je obrazovanje i osposobljavanje za drugo zanimanje, istog ili višeg stepena stručne spreme, radi zapošljavanja;

5) "specijalizacija" je obrazovanje i osposobljavanje u okviru istog zanimanja za sticanje posebnih znanja i radnih vještina;

6) "polaznik obrazovanja" je odraslo lice koje se upiše kod organizatora obrazovanja;

7) "javno važeći obrazovni program" je program obrazovanja koji je donio nadležni organ ili program koji sadrži standarde znanja utvrđene od strane nadležnog organa, u skladu sa zakonom.

II. POLAZNIK OBRAZOVANJA

Status polaznika obrazovanja

Član 12

Odrasli koji se uključi u program obrazovanja za odrasle stiče status polaznika obrazovanja.

U javno važeći obrazovni program polaznik obrazovanja se uključuje ako ispunjava propisane uslove u pogledu prethodnog obrazovanja, iskustva ili posebnih psihofizičkih sposobnosti.

Uslovi za uključivanje polaznika obrazovanja, u smislu stava 2 ovog člana, utvrđuju se programom obrazovanja.

Konkurs

Član 13

Uključivanje polaznika obrazovanja iz člana 12 ovog zakona vrši se na osnovu konkursa, koji objavljuje organizator obrazovanja.

Konkurs sadrži naročito:

1) uslove za upis;

2) broj slobodnih mjesta za upis, u skladu sa ovim zakonom, programom obrazovanja i opštim aktom organizatora obrazovanja;

3) način izvođenja programa obrazovanja, trajanje i uslove za njegovo završavanje;

4) javnu važnost programa obrazovanja;

5) visinu školarine po pojedinom polazniku obrazovanja, ukoliko obrazovanje nije finansirano ili sufinansirano iz javnih prihoda.

Ograničenje upisa

Član 14

Ako se na konkurs prijavi više kandidata nego što ih je moguće uključiti u program obrazovanja, prilikom izbora kandidata uzima se u obzir stepen ispunjavanja uslova značajnih za obrazovanje u koje se uključuju.

Upis na osnovu ugovora

Član 15

Odrasli se može uključiti u program obrazovanja koji se ne finansira i ne sufinansira iz javnih prihoda na osnovu ugovora, koji zaključi sa organizatorom obrazovanja.

Prava polaznika obrazovanja

Član 16

Polaznik obrazovanja ima pravo na obrazovanje i osposobljavanje koje je stručno i kvalitetno organizovano, na učešće u upravljanju kod organizatora obrazovanja na način predviđen aktom o osnivanju i druga prava, u skladu sa zakonom.

Polaznik obrazovanja, za vrijeme trajanja stručnog obrazovanja, ima prava i obaveze kao i učenik stručne škole, u skladu sa zakonom.

Zaposleni polaznik obrazovanja ima pravo na odsustvo sa posla radi obrazovanja i osposobljavanja, u zavisnosti od složenosti i dužine trajanja programa obrazovanja, u skladu sa zakonom i aktom poslodavca.

Medjusobna prava i obaveze između zaposlenog polaznika obrazovanja i poslodavca uređuju se ugovorom (mjesto obrazovanja, vrijeme trajanja obrazovanja, naknada i sl.).

Specifičnosti organizovanja obrazovanja odraslih

Član 17

Vrijeme organizovanja obrazovanja u toku godine i obrazovni rad u toku dana i radne nedjelje raspoređuju se na način predviđen statutom ili drugim aktom organizatora obrazovanja .

Organizator obrazovanja mora, najmanje dva puta godišnje, objaviti rokove za ispite iz obrazovnih programa koje izvodi.

Trajanje obrazovanja, redosljed nastave pojedinih predmeta ili predmetnih oblasti, način i oblici provjeravanja znanja, napredovanje i drugo prilagođava se specifičnostima, potrebama i mogućnostima polaznika obrazovanja.

Način i rokovi polaganja ispita utvrđuju se propisom Ministarstva, na predlog nadležnog savjeta.

Ocjenjivanje polaznika obrazovanja

Član 18

Ocjenjivanje polaznika obrazovanja za sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja vrši se u skladu sa propisima koji regulišu te oblasti obrazovanja, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Način ocjenjivanja znanja i vještina stečenih u kraćem trajanju prema programima za dokvalifikaciju, prekvalifikaciju, specijalizaciju, obrazovanje uz rad i drugih oblika obrazovanja i osposobljavanja propisuje Ministarstvo.

III. PROGRAMI OBRAZOVANJA

Programi obrazovanja

Član 19

Polaznik obrazovanja stiče obrazovanje, znanje i vještine po programima obrazovanja za odrasle i djelovima odgovarajućih obrazovnih programa za učenike.

Programi, u smislu stava 1 ovog člana, su programi za: obrazovanje i osposobljavanje odraslih kojima je prestalo pravo na redovno obrazovanje (završena osnovnoškolska obaveza, nezavršeno srednje obrazovanje); prekvalifikaciju, dokvalifikaciju ili specijalizaciju; obrazovanje i osposobljavanje nezaposlenih za potrebe tržišta rada; usavršavanje znanja za rad i zanimanje, radi postizanja višeg stepena znanja u profesiji i podizanja produktivnosti rada; obrazovanje za pri-

hvatanje vrijednosti demokratije i građanskog društva; učenje stranih jezika; obrazovanje za ostvarivanje posebnih prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa; obrazovanje odraslih sa posebnim

potrebama (posebno nadarena lica i lica sa psihičkim i fizičkim smetnjama ili poremećajima u ponašanju); obrazovanje posebnih grupa (socijalno isključenih grupa, asocijalnih lica).

Znanje i vještine stečene prema obrazovnim programima za odrasle i drugim obrazovnim programima donijetim prema propisima koji ne uređuju oblast obrazovanja, a za koje je nadležni savjet utvrdio kataloge, odnosno standarde znanja ili prema djelovima obrazovnih programa za učenike, prema kojima se stiče javno obrazovanje, imaju javnu važnost koja se dokazuje javnom ispravom.

Polaznici obrazovanja mogu sticati znanje, spretnosti i vještine po posebnim programima, koji su ekvivalent obrazovanja i osposobljavanja učenika u redovnom obrazovanju.

Prilagodjeni obrazovni programi

Član 20

Programi obrazovanja za osnovno, srednje opšte obrazovanje i stručno obrazovanje se prilagođavaju odraslima po obimu, organizaciji i trajanju, u skladu sa zakonom.

Donošenje programa obrazovanja

Član 21

Programe obrazovanja za osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, usavršavanje, specijalizaciju zaposlenih i nezaposlenih donosi ministarstvo nadležno za poslove rada, na predlog Savjeta za obrazovanje odraslih.

Prije utvrđivanja predloga programa iz stava 1 ovog člana, Savjet za obrazovanje odraslih pribavlja mišljenje organa jedinice lokalne samouprave, zainteresovanih ministarstava, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje) i Udruženja poslodavaca Republike (u daljem tekstu Udruženje).

Pilot program

Član 22

Programi obrazovanja ili dijelovi programa obrazovanja, u smislu člana 6 stav 2 ovog zakona, radi uvođenja organizacionih promjena, primjene savremenih tehnologija, zahtjeva tržišta za deficitarna zanimanja i slično, mogu se uvoditi i provjeravati pilot programom, na predlog Udruženja, odnosno Zavoda za zapošljavanje ili drugih zainteresovanih organizacija.

Organizatora obrazovanja, koji će izvoditi pilot program, određuje Ministarstvo, na predlog Centra i zainteresovanih organizacija.

Izvođenje pilot programa prati Centar.

Stečeno znanje i vještine, u smislu stava 1 ovog člana, provjeravaju se kod Centra, koji o tome izdaje javnu ispravu.

Obavljanje praktičnog rada

Član 23

Programi obrazovanja koji se realizuju kroz praktičan rad mogu se ostvarivati kod poslodavca i kod drugog organizatora obrazovanja.

Ako se praktični rad izvodi u objektima koji ne pripadaju organizatoru obrazovanja, međusobna prava i obaveze između organizatora obrazovanja i poslodavca kod koga se izvodi praktični rad, uređuju se ugovorom, a međusobna prava polaznika obrazovanja i poslodavca ugovorom o praktičnom radu.

Osposobljavanje na radnom mjestu

Član 24

Poslodavac može, radi prilagodjavanja tržišnim zahtjevima i promjenama, novim tehnološkim i radnim procesima, organizovati različite oblike osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih, u skladu sa utvrđenim katalozima, odnosno standardima znanja.

Odrasli koji se osposobljava u smislu stava 1 ovog člana može da potvrđuje stečeno znanje i vještine kod Centra, koji o tome izdaje javnu ispravu, u skladu sa zakonom.

Objavljivanje programa obrazovanja

Član 25

Organizator obrazovanja mora javno objaviti program obrazovanja, najkasnije mjesec dana prije početka izvođenja obrazovanja, odnosno prije objavljivanja konkursa za upis.

IV. USLOVI ZA OBAVLJANJE OBRAZOVNOG RADA

Realizatori programa obrazovanja

Član 26

Obrazovanje odraslih izvode nastavnici, saradnici u nastavi, nastavnici, odnosno instruktori praktičnog obrazovanja, predavači, voditelji i drugi stručni radnici.

Lica iz stava 1 ovog člana po pravilu, imaju andragoško obrazovanje i mogu obavljati obrazovanje odraslih, ako ispunjavaju uslove propisane zakonom kojim se reguliše odgovarajuća oblast obrazovanja.

Profil stručne spreme za predavače, voditelje i druge stručne radnike propisuje Ministarstvo, na predlog nadležnog savjeta.

Publikacije

Član 27

Organizatori obrazovanja koji izvode javno važeće obrazovne programe moraju, u posebnoj publikaciji, predstaviti programe obrazovanja koje izvode, kao i svoju organizaciju rada i, prilikom upisa, sa njima upoznati kandidate.

V. PLAN OBRAZOVANJA ODRASLIH

Plan obrazovanja

Član 28

Javni interes u obrazovanju odraslih utvrđuje se Planom obrazovanja odraslih, koji se donosi za teritoriju Republike (u daljem tekstu: Plan obrazovanja).

Plan obrazovanja iz stava 1 ovog člana donosi Vlada Republike, na predlog nadležnog savjeta.

U pripremi Plana obrazovanja, nadležni savjet obavezno pribavlja mišljenje Zavoda za zapošljavanje, Udruženja, organa jedinice lokalne samouprave i zainteresovanih ministarstava.

Sadržaj Plana obrazovanja

Član 29

Planom obrazovanja iz člana 28 ovog zakona, se:

- 1) utvrđuju prioritetne obrazovne oblasti obrazovanja odraslih;
- 2) određuju infrastrukturne djelatnosti potrebne za izvođenje obrazovanja odraslih;
- 3) određuje raspoređivanje programa obrazovanja na jedinice lokalne samouprave;
- 4) određuje okvirni obim sredstava koja su potrebna za njegovu realizaciju i ministarstva koja su nadležna za sprovođenje Plana obrazovanja;
- 5) određuju programi i dinamika njihovog ostvarivanja.

Raspoređivanje programa obrazovanja

Član 30

Prilikom raspoređivanja programa obrazovanja na jedinice lokalne samouprave, u smislu čl. 28 i 29 ovog zakona, vodi se računa o racionalnom korišćenju postojećih obrazovnih kapaciteta, broju polaznika obrazovanja, razvojnim specifičnostima područja, obezbjeđivanju jednakih uslova za sticanje obrazovanja i osposobljavanja odraslih i o dostupnosti obrazovanja.

Sprovođenje Plana obrazovanja

Član 31

U sprovođenju Plana obrazovanja nadležno ministarstvo:

- 1) objavljuje konkurse za izvođenje odgovarajućih programa obrazovanja;
- 2) prati izvođenje programa obrazovanja i preduzima mjere koje su potrebne za njihovo izvođenje;
- 3) raspoređuje sredstva za finansiranje programa obrazovanja i infrastrukturnih djelatnosti za njihovo ostvarivanje;
- 4) obavlja druge zadatke određene Planom obrazovanja.

Na osnovu raspisanog konkursa, nadležni ministar donosi rješenje o izboru organizatora obrazovanja.

Na osnovu rješenja iz stava 2 ovog člana zaključuje se ugovor o međusobnim pravima i obavezama nadležnog ministarstva i organizatora obrazovanja.

Sadržina ugovora

Član 32

Na sadržinu ugovora, način praćenja ispunjavanja ugovornih obaveza i prava polaznika obrazovanja shodno se primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuje obavljanje obrazovne djelatnosti na osnovu koncesije.

Uloga Udruženja

Član 33

Udruženje prvenstveno predlaže zanimanja za koja se pripremaju odgovarajući programi iz člana 19 stav 2 ovog zakona i stara se o praktičnom obrazovanju za ta zanimanja.

Udruženje:

- 1) organizuje savjetovanja i specijalizacije za zaposlene (marketing, menadžment i dr.);
- 2) učestvuje u koncipiranju programa učenja uz rad, za sticanje specijalističkih znanja i sprovodi permanentno obrazovanje;
- 3) predlaže standarde praktičnih znanja;
- 4) predlaže nadležnom savjetu programe usavršavanja i osposobljavanja odraslih;

5) predlaže svoje predstavnike za članove ispitnih komisija za sticanje kvalifikacija kod Centra;

6) vodi registar poslodavaca kod kojih se obavlja praktičan rad;

7) obavlja savjetodavni rad u vezi izvodjenja praktičnog rada;

8) na zahtjev organizatora obrazovanja, daje potrebne podatke o poslodavcima kod kojih se može obavljati praktičan rad.

Način provjere i verifikacije poslodavaca kod kojih se obavlja praktičan rad, sadržinu i način vođenja registra propisuje ministarstvo nadležno za poslove privrede, na predlog Savjeta za obrazovanje odraslih.

VI. KAZNE NE ODREDBE

Prekršaji i kazne za prekršaje

Član 34

Novčanom kaznom u iznosu od polovine do desetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici kazniće se za prekršaj organizator obrazovanja, ako: obrazovni rad obavljaju nastavnici i stručni saradnici koji ne ispunjavaju uslove predviđene zakonom, odnosno obrazovnim programom (član 26).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice organizatora obrazovanja novčanom kaznom od polovine do petostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici.

VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREBE

Rok za donošenje propisa

Član 35

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Potvrđivanja stečenih znanja

Član 36

Do početka rada Centra, poslove potvrđivanja stečenih znanja i vještina, u smislu člana 22 stava 4 ovog zakona, vršiće Ministarstvo.

Stupanje na snagu zakona

Član 37

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu Republike Crne Gore«

